

საქართველო გაფაქტი

№13 (694)
ოთხშაბათი
26 აპრილი,
2023წ.
ფასი 1.50 ლ.

ვისთვისაც ძვირფასია საქართველო და მისი მომავალი, ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, ვისაც არ გვსურს მონობაში ცხოვრება, ვისაც გვსურს მშვიდობა და კეთილდღეობა, მოგიწოდებთ ყველას, რომ შევიკრიბოთ და ვაჩვენოთ მთელს მსოფლიოს საქართველოს მოსახლეობის ურყევი ნება!!!

მოპოვიპარ!

მშვიდობისათვის

ვიკრიბებით 30 აპრილს, 18 საათზე,
ჩესპუბლიკის მოედანზე

„როდესაც ტელევიზიით უყურებ, როგორ უნდათ დაანგრიონ ქვეყანა საზოგადოების სახელით, საქართველოს სახელით და საზოგადოება და საქართველო არ ჩანს, ეს, ცოტა არ იყოს, უხერხულია. ვფიქრობ, რომ დროა, ავანსცენაზე მთავარ როლში გამოვიდეს და დაიბრუნოს თავისი ღირსეული ადგილი, უნარი, შნო, თავისი მორალური და ზნეობრივი საყრდენებით, საზოგადოებამ. არ შეიძლება მუდმივად საზოგადოების აზრი იყოს იგნორირებული.“

ზაზა პაპუაშვილი

გელოდი ფოცხიშვილი – 60 წელი სხენაზე

ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის, ცნობილი ქორეოგრაფის **გელოდი ფოცხიშვილის** სხენაზე მოღვაწეობის 60 წელთან დაკავშირებული საღამო საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროსა და ქალაქ თბილისის მერიის მხარდაჭერით თბილისის ფილარმონიის საკონცერტო დარბაზში გაიმართა.

ღონისძიებას საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრი თეა წულუკიანი დაესწრო. მან აღნიშნა, რომ ანსამბლი „ფოცხიშვილები“ არის

კერძო ორგანიზაცია, ის არ არის სახელმწიფოს სუფსიდიანზე და შესაბამისად ანსამბლი საკუთარი ძალების ხმევით წარმოადგენს და დებს შედეგს. მინისტრმა მადლობა გადაუხადა მთელ კოლექტივს ასეთი დიდი შრომისთვის.

ვეროპასა და ამერიკაში გამართული გრანდიოზული ტურნეს შემდეგ საქართველოს სამეფო ნაციონალურმა ბალეტმა საიუბილეო კონცერტზე წარმოადგინა როგორც ძველი, ასევე ახალი ქორეოგრაფიული ნიმუშები. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ: საქართველოს სამეფო ნაციონალ-

ური ბალეტის დასი და სოლისტები, ასევე ნიდერლანდების სახელმწიფო ბალეტის სოლისტები გიორგი ფოცხიშვილი (გელოდი ფოცხიშვილის შვილიშვილი) და პრინც ბალერინა ანა ციგანკოვა.

ცნობილი ქორეოგრაფი, „ფოცხიშვილების“ ქორეოგრაფიული დინასტიის ფუძემდებელი გელოდი ფოცხიშვილი 60 წელია ქართულ ხელოვნებას ემსახურება. იგი 1994-1999 წლებში გახლდათ საქართველოს სახელმწიფო ფილარმონიის მთავარი ბალეტმეისტერი. არის საქართველოს სახელმწიფო ფილარმონიასთან არსებული მოცეკვავეთა ანსამბლის – „მეტეხისა“ და საბავშვო სტუდია „მეტეხის“ დამფუძნებელი. 1989 წელს თბილისის სპორტის სასახლეში დააფუძნა შოუებისა და სპორტულ სანახაობათა ასოციაცია. 1997 წლიდან არის საქართველოს ქორეოგრაფთა კავშირის განყოფილების გამგე. დადგა არაერთი საცეკვაო ნომერი ცნობილი ქართველი კომპოზიტორების ნაწარმოებებზე.

გელოდი ფოცხიშვილის ნიჭი და დამსახურება არაერთი ჯილდოთი და პრემიით აღინიშნა. 1998 წელს იგი ქართული ქორეოგრაფიის განვითარებაში შეტანილი წვლილისთვის დაჯილდოვდა საქართველოს ღირსების ორდენით.

2005 წელს დაჯილდოვდა აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს ქების სიგელით, 2011 წელს – საქართველოს ქორეოგრაფიული კავშირის რაინდის ორდენით, 2015 წელს – საქართველოს ქორეოგრაფიული კავშირის ბრწყინვალეების ორდენით. 2015 წელს მას მიენიჭა აჭარის ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის წოდება. 2015 წელს ფილარმონიის წინ გაიხსნა ფოცხიშვილებისა და ანსამბლ „მეტეხის“ ვარსკვლავი“. 2016 წელს მწერალთა და შემოქმედებითი კავშირის ხელოვანთა ოქროს ფონდმა ქარ-

თული ქორეოგრაფიის განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის მიანიჭა ღვაწლმოსილის წოდება. 2016 წელსვე ქართული კულტურის განვითარებაში შეტანილი წვლილისთვის მიიღო კულტურის სამინისტროს ჯილდო „ხელოვნების ქურუმი“. საერთაშორისო ორგანიზაცია „სახალხო დიპლომატიამ“ 2022 წელს გელოდი ფოცხიშვილს პერსონალურად გადასცა „ხალხის სიყვარულის“ ოქროს ჯილდო.

ნიკო ანდრონიკაშვილი

სკოლა კედლებიდან და მერხეზის გარეშე

სკოლები, რომელსაც კედლები არ აქვს, არ ირეკება ზარი და სკოლის დირექტორთანაც არავინ დაეგებარებს, სადაც მოსაწყენი ამოცანების ნაცვლად პრაქტიკულ გამოკვლევებს ატარებენ, უკანასკნელ წლებში უფრო და უფრო პოპულარული ხდება.

მსოფლიო ომდენად სწრაფად იცვლება, რომ შობილები იძულებულნი არიან, დაფიქრდნენ საკუთარი შვილებისთვის საგანმანათლებლო სისტემის კორექტირებაზე და ბუნებასთან, იმ გარემოში დაბრუნებაზე, სადაც ბავშვები უკეთ შეიმეცნებენ საკუთარ თავს და სამყაროს...

ანებთან მისი ურთიერთობები უნდა იყოს. ეკოლოგია არამხოლოდ ბუნების, ადამიანის, მცენარეებისა და ცხოველების შესახებ მეცნიერება, არამედ მათ შორის ურთიერთქმედების შესახებ სწავლებაა. ბავშვები აქ სწავლობენ შემოქმედებითად აზროვნებას, აქტიურად მოქმედებას, რეალურ პირობებში ადაპტირებას და წარუმატებლობების დაძლევას. სწავლების ორგანიზება ითვალისწინებს მოსწავლეების თანამშრომლობას, პასუხისმგებლობისა და ამოცანების დამოუკიდებლად გადაწყვეტილებას.

ბალის „მწვანე სკოლის“ გამოსვლილება

პირველი „მწვანე სკოლა“ ბალიზე 2008 წელს გაიხსნა. მისი დამაარსებლები კანადელი წველი – ჯობ და სინტია ჰარდი იყვნენ. ჯონი წარმატებული იუველიერი გახდა, მაგრამ მთელი ცხოვრების განმავლობაში გაჰყვა სკოლის მიმართ შიში, მას დისლექსია ჰქონდა და სწავლების სტანდარტული მეთოდებს ძველად ითვისებდა. ჯობის და სინტიას მიერ არარსებული სკოლა ინდონეზიის ჯუნგლებში ბამბუკისგან ააგეს, რომელიც სუფ-

მომარებისა და ეკოლოგიურობის პრინციპებზე. მთავარი კი, რა თქმა უნდა, ბუნებაა. როგორც ბალის, ასევე ახალი ზელანდიის სკოლების შემქმნელები მიიჩნევენ, რომ ცხოვრების ასეთი წესი საკუთარი თავის შეცნობის, საკუთარ თავთან და გარემოსთან ურთიერთობის შესანიშნავი საშუალებაა.

როგორ სწავლობენ „მწვანე სკოლაში“

„მწვანე სკოლაში“ ცხოვრება და სწავლა განსაკუთრებით იმით არის მნიშვნელოვანი, რომ აქ დაცულია ემოციური უსაფრთხოება. გარდა ამისა, სკოლის ხელმძღვანელები დარწმუნებული არიან, რომ ბუნებასთან ურთიერთობის შედეგად ბავშვებს შესაძლებლობა ექმნებათ, გამოავლინონ საკუთარი უნარები და პოტენციალი.

მიუხედავად სწავლების ასეთი ფორმატის მომხიბვლელობისა, ყველა ოჯახს როდი სურს, მისმა ბავშვმა ამ სკოლაში ისწავლოს. საქმე გადასახადში როდია. მიუხედავად იმისა, რომ აქ სწავლა საკმაოდ ძვირი ღირს, ბუნებასთან დაბრუნება, რაც უნდა პარადოქსული იყოს, ბევრი მშობლისთვის ძალიან პროგრესული ნაბიჯია.

ბავშვების უსაფრთხოების საკითხები დიდი სიფრთხილით მუშავდება და იმ ოჯახებს, ვინც ამ სკოლაში თავიანთი ბავშვების სწავლებისა და განვითარებისთვის სასურველ პირობებს ხედავს, დიდი სიხარულით უღებენ კარს.

2020 წლის პანდემიამ, ერთი მხრივ დაანგრა ბავშვთა აღზრდისა და სწავლების სფეროში არსებული მიდგომები, მეორე მხრივ კი სკოლების ახალი ფორმატების შექმნაზეც დააფიქრა ადამიანები. შესაძლოა, ის ფასეულობები, რასაც „ახალი ზელანდიის“ მწვანე სკოლა ქადაგებს, ახლო მომავალში სხვა ქვეყნებისთვისაც პრიორიტეტული გახდეს.

შესაძლოა, ასეთი სკოლები არამარტო ბუნებასთან დაბრუნება, არამედ განვითარების უფრო მაღალ დონეზე გადასვლა უფროა.

ბაილა გველიანიანი

სკოლაში ცხოვრება რამდენიმე ძირითადი პრინციპის დაცვით მიმდინარეობს, რომელთა შორისაა სხვების მიმართ თანაგრძობა და ზრუნვა, პატიოსნება და საკუთარი აზრებისა და ქცევის ეთიკურობა, ჯგუფთან მტკიცე ურთიერთობების აგება და სწრაფვა, რათა ადამიანი და გარემო, რაც შეიძლება, მეტ ხანს დარჩეს სუფთა.

ახალზელანდიურ „მწვანე სკოლაში“ დიდი ყურადღება ექცევა ადგილობრივ ტომებთან ურთიერთობას. მოსწავლეებმა მათი ენა იცან, სკოლის გახსნის ცერემონიას კი მათორის ტომის წარმომადგენლებიც ესწრებოდნენ.

თა პლანეტაზე ეკოლოგიური არსებობისთვის მოძრაობის განსახიერება გახდა.

ბალის სკოლა მაქსიმალურად ცდილობს, რაც შეიძლება ნაკლები რესურსები მოიხმაროს და მინიმალური გავლენა მოახდინოს გარემოზე. სამშენებლო მასალად ბამბუკის არჩევა იმან გამოიწვია, რომ ის ძალიან სწრაფად იზრდება.

სკოლა ელექტროენერჯიას მზის ბატარეების საშუალებით და მდინარიდან იღებს. ბოსტანში კი ერთად მუშაობენ მოსწავლეები და მასწავლებლები და სკოლისთვის საჭირო ბოსტნეული მოჰყავთ.

გაკვეთილები აგებულია მინიმალური

ბუნება – სასკოლო პროგრამის ამოსავალი წერტილი

ახალი ზელანდიის „მწვანე სკოლის“ შემქმნელებმა, მაიკლ და რეიჩელ პერეტებმა, რომლებსაც პედაგოგიური განათლება და მრავალწლიანი გამოცდილება ჰქონდათ, მათ შორის, იაპონიისა და ინდონეზიის სკოლებშიც, 2020 წელს გადაწყვიტეს ახალი სასწავლო დაწესებულების გახსნა, რომელიც მსოფლიოში არსებული ათასობით და მილიონობით სკოლისგან განსხვავებული იქნებოდა.

„მწვანე სკოლა“ ყოფილი რძის ფერმის ტერიტორიაზე, ჩრდილოეთი კუნძულის დასავლეთ სანაპიროზე, ტარანაკის მთის ძირში მდებარეობს. კამპუსი გორაკებითაა გარშემორტყმული, იქვე კი მდინარე ოაკურა მოედინება. საკლასო ოთახების ნაცვლად მინდორია, სპორტდარბაზის მაგივრად კი — გაშლილი ველები. ბავშვები ბუნებრივ გარემოში სწავლობენ.

სკოლაში ტრადიციული საგნები ისწავლება, ოღონდ ეკოლოგიური თემატიკით. სწავლება აქ განსხვავებულია. მათემატიკას დაწვებით კლასებში ბაღში სწავლობენ, სადაც ითვლიან, რამდენი გოგრა იზრდება იქ. სხვადასხვა დისციპლინა ერთმანეთისგან იზოლირებული არ შეისწავლება, რადგან მიზანია, რომ სწავლების ცენტრში მოსწავლე და გარემოსთან და სხვა ადამი-

რა პრაქტიკული ნაბიჯები აქვთ პენსიონერ მოქალაქეებს ლიბერთი ბანკის მიერ

საქმე ეხება ქვეყანაში არსებული პანდემიის დროს სახელმწიფოს მიერ გამოცხადებულ ე.წ. გადავადებულ სესხებს, როდესაც უბრალო მოქალაქეს რატომღაც ეგონა, რომ ქვეყანაში შექმნილი საგანგებო მდგომარეობის გამო აღებული სესხის დაფარვის დრო გადაუადგეს. სინამდვილეში აღმოჩნდა, რომ მათ მიერ საბოლოოდ გადახდილი თანხა სესხის არც ძირს მოკლებულია და არც პროცენტს, პირიქით, ხელშეკრულების ვადა ბანკებმა თვითნებურად გაზარდეს.

შედეგად თუ სასაქონლო?

ბუნებრივია, იბადება კითხვა, მაშინ რას გულისხმობდა ბანკების მიერ გადავადებული სესხების პოლიტიკა პანდემიის დროს, რომელსაც საშედეგადად პერიოდი უწოდეს და დაუბრუნებს თუ არა ბანკი დაზარალებულ მოქალაქეებს სესხზე ზედმეტად გადახდილ პროცენტებს?

ამ კითხვაზე პასუხს ქვემოთ მოთხრობილი ერთი შემთხვევა

ბის თანხმად, თანხის დაფარვის ვადად განისაზღვრა 2022 წლის 14 დეკემბერი. 2019 წლის სექტემბერში ნაწილობრივ დაფარე სესხი წინსწრებით და დავალინება 4050 ლარამდე შევამცირე. პანდემიის გამო „ლიბერთი ბანკმა“, რაც საინფორმაციო საშუალებებითაც გამოცხადდა, პენსიით მოსარგებლე პირებს სამჯერ გადაუვადა ყოველთვიური დავალიანების როგორც ძირის, ასევე, პროცენტის გადახდა, რაც მოიცავდა 2020 წლის აპრილის, მაისის, ივნისისა და დეკემბრის თვეებს. მაგრამ რატომღაც, 2021 წლის იანვრის, მარტის, აპრილის, მაისის, ივნისის თვეებში ბანკმა მხოლოდ პროცენტის თანხა ჩამომაჭრა. თანხის გადახდა უნდა მომხდარიყო მხოლოდ გრაფიკით გათვალისწინებული ვადის ამოწურვის შემდეგ. 2022 წელს გადავამოწმე ინფორმაცია ბანკში ჩემი დარჩენილი დავალიანების შესახებ და აღმოჩნდა, რომ ჩემგან დამოუკიდებლად, ისე, რომ არაფერი ვიცოდი, ბანკს შეუდგენია ახალი პირობები,

თანხა, რომელიც უკვე გადახდილი მქონდა, რადგან ეს უკანასკნელი პენსიიდან მაჭრიდა პროცენტებს“.

რა თქმა უნდა, „ლიბერთი ბანკისგან“ დაზარალებულმა მოქალაქემ სასამართლოს მიმართა დამოითხოვა მის მიერ ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნება. ჩვენთვის საინტერესოა თავად „ლიბერთი ბანკის“ პოზიცია. მან სასამართლოს წერილობით უპასუხა: „2020 წლის მარტის თვიდან, ქვეყანაში არსებული პანდემიის გამო, ქვეყნის მთავრობის მითითებით ყველა ბანკმა მიიღო გადაწყვეტილება გრაფიკაში ასახული სესხების გარკვეული პერიოდით გადავადების შესახებ. საწყის ეტაპზე ეს იყო სამთვლიანი პერიოდი და თანხის გადაუხდელობა არ ჩაითვლებოდა დარღვევად. წერილობითი შეთანხმებები ამ პირობებთან დაკავშირებით არ გაფორმებულა, მაგრამ ბანკი თავის მომხმარებელს ინფორმაციას აწვდიდა, როგორც პირადად, ისე სმს-შეტყობინებების მეშვეობით. შეტყობინებები გაიგზავნა იმ ნომრებზე, რომელიც კლიენტს მითითებული ჰქონდა საკონტაქტოდ. ეს წესი გავრცელდა საპენსიო სესხებზე, თუ მომხმარებელს არ სურდა საშედეგადად პერიოდით სარგებლობა, მას უნდა დაეფიქსირებინა წერილობითი უარი ბანკში“.

სასამართლო პროცესზე, როგორც ჩვენი რესპონდენტი ამბობს, „ლიბერთი ბანკის“ წარმომადგენელმა ვერ წარმოადგინა ვერცერთი მტკიცებულება იმისა, რომ კლიენტი სათანადოდ იყო ინფორმირებული. თურმე ზოგადი ხასიათის შეტყობინებებს უგზავნიდნენ, რომელსაც ლინკი მოჰყვებოდა და თუ გავითვალისწინებთ პანდემიის პერიოდს, როცა ქვეყანა საგანგებო მდგომარეობაში ცხოვრობდა და შეუძლებელი იყო მიმოსვლა, როგორ შეეძლო მსესხებელს გამსესხებლისათვის მისთვის საჭირო ინფორმაცია წერილობით მიეწოდებინა, ან დაეფიქსირებინა უარი? ამ გარემოებას რომ თავი დაეხრებოთ, წარმოვიდგინოთ ასაკოვანი პენსიონერი, რომელსაც შეტყობინება ტელეფონით მისდის, მით უმეტეს, იმასაც თუ გავითვალისწინებთ, რომ მათ შორის უმეტესობა ძველი მოდიფიკაციის მობილური ტელეფონებით სარგებლობს, როგორ შეძლებდა, ბანკისათვის აეხსნა, არა, ბატონო, ამ პირობებზე არ ვარ თანახმა, ან

რომელიც ჭკუაშიყოფელი დათანხმდებოდა იმას, რომ, როგორც ეს ჩვენი რესპონდენტის შემთხვევაში მოხდა, ნაცვლად 2024 წლისა, 2026 წლამდე დაეფარა სესხი და თანხმა იქნებოდა ჯერ ისედაც მცირე, ჩამოჭრილი პენსიის მისაღებად? არადა, ბანკი სასამართლო პროცესზე თურმე კვლავ ჯიუტად განაგრძობდა თავისმართლების პოლიტიკას, საშედეგადად პერიოდისათვის სახელმწიფომ მოსახლეობისათვის შეტყობინების ასეთი წესი შემოიღო, აბა, ასიათასობით კლიენტი გვყავს და ყველას ფოსტით ზომ ვერ გაუუგზავნიდით წერილებსო.

არადა, კანონის თანახმად, თუ ხელშეკრულებაში ცვლილება შედის, ის ყველა პირის წერილობით თანხმობას საჭიროებს, ბანკს არ აქვს უფლება, მსესხებლის ნებისგან დამოუკიდებლად ხელშეკრულებებში შეიტანოს ცვლილება და მას კანონის სახე მისცეს. სახელმწიფოზე გადაბრალება, კონკრეტულად კი „ლიბერთი ბანკის“ მხრიდან ცოტა უხერხულიცაა.

ჩვენი საზოგადოების ნდობა საფინანსო ინსტიტუტების მიმართ დიდია, თუმცა მათ საქმიანობაში არის ლაფსუსებიც, რაც მძიმედ ურტყამს განსაკუთრებით პენსიონერ მოქალაქეებს. რის შესახებაც აუცილებლად უნდა ითქვას!

ჩვენ არ გვსურს ვინმეს საქმიანობის დაკნინება და შეურაცხყოფა, უბრალოდ, საზოგადოება ბანკებისგან მეტ სიფრთხილეს და ურთიერთობაში მეტ გამჭვირვალობას ითხოვს. არაიურიუსტისათვის მწელია იურიდიულ ლაბირინთებში გზის გაკვლევა, მით უმეტეს, პენსიონერისათვის!

ნებისმიერი ბანკის ხელშეკრულებებს რომ გადახედოთ, აღმოჩნდება, რომ ხელშეკრულების პირობები ისეთი წვრილი შრიფტითაა დაბეჭდილი, რომ არადაფერი ვთქვათ მის შინაარსზე, მწელია, გაერკვე, რას გთავაზობს დამფინანსებელი. სხვათა შორის, მათ პირობებში გარკვევა ხშირად თავად მოსამართლეებსაც უჭირთ და რა დამართება ჩვეულებრივ მოქალაქეს, რომელსაც ისღა დარჩენია, უდიდესი გაჭირვების გამო ნებისმიერი პირობის ფასად მიიღოს სასიცოცხლო თანხა!

დაახლოებით ივნისის თვის შუა რიცხვებში, როგორც უკვე ვახსენე, მოსამართლე ეცადაშვილი, ალბათ, ყველა კითხვას გასცემს პასუხს. ჩვენი რესპონდენტი, როგორც დაზარალებულის მოთხოვნა, იურიუსტების აზრით, საუკეთესო სამართლიანია და მას ზედმეტად გადახდილი თანხა აუცილებლად უნდა დაუბრუნდეს.

არავინ იცის, სხვა ბანკების ასეთივე „სქემით“ რამდენი ადამიანი აღმოჩნდება დაზარალებული. ვფიქრობთ, ამ პრობლემის გაშუქებით არამარტო პრეცედენტს შევქმნით, არამედ დიდ საზოგადოებრივ საქმესაც წამოვიწყებთ.

და ბოლოს, მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესის გამო, ჩვენს მკითხველს ზემოთმოთხრობილი ამბის შესახებ სასამართლოს მიერ მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილებას გამოქვეყნებისთანავე შევთავაზებთ.

ლევან ჭილაძე

ვა პასუხობს, რომელზეც თავის ვერდიქტს რამდენიმე დღეში გამოაცხადებს თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე თინათინ ეცადაშვილი და ვიდრე ეს შედეგი დადგება, ამ სტატიის წაკითხვის შემდეგ, ჩვენმა მოქალაქეებმა, შესაძლოა, აღმოაჩინონ, რომ ამ შემთხვევაში „ლიბერთი ბანკის“ მხრიდან იგივე სქემით თავადაც დაზარალდნენ და, შესაბამისად, მომავალში ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნაც გაუადვილდეთ.

ნინო მურჯიკიანი (რესპონდენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, მისივე თხოვნით სახელი და გვარი შეცვლილია): „წლებების განმავლობაში პროკურატურის ორგანოებში ვმუშაობდი. წელთა ნამსახურების გამო დამენიშნა პენსია, რის გამოც დავტოვე სახელმწიფო სამსახური. 2019 წლის 16 ივლისს მივმართე „ლიბერთი ბანკს“ სესხის ასაღებად, რომელმაც ანგარიშზე ჩამირიცხა დამტკიცებული თანხა 5040 ლარი. ხელშეკრულებ

რომლის თანახმადაც, ჩემი სესხის დაფარვის ვადა გაუგრძელდება 2026 წლამდე, ნაცვლად 2022 წლის დეკემბრისა. ასევე აღმოჩნდა, რომ 2021 წლის საშედეგადად პერიოდში გადასახდელი თანხები ე.წ. საშედეგადად პერიოდის დასრულების შემდეგ დაემატა არსებულ დავალიანებას, კერძოდ, სესხის ძირ თანხას და საერთო მოცულობამ 4.482,19 თეთრი შეადგინა. არადა, ამავე ხელშეკრულების მიხედვით, რომელიც მე ბანკმა გამიფორმა, სესხი გაცემული იყო კლებადი გრაფიკით, რაც ნიშნავს იმას, რომ ყოველთვიური გადასახადიდან თავდაპირველად დიდი ნაწილი მიემართება სესხის პროცენტის დასაფარად, ხოლო შედარებით მცირე ნაწილი - სესხის ძირის დასაფარად. შესაბამისად, სესხის ვადის დინებასთან ერთად მცირდება პროცენტის ოდენობაც. მაგრამ მოხდა ისე, რომ პანდემიის დროს, ვითომდა საშედეგადად პერიოდში, „ლიბერთი ბანკმა“ თვითნებურად ააგო ახალი გრაფიკი და ხელახლა დამაკისრა ის

საქართველოს მთავრობის ინიციატივა უპრეცედენტოა, საიდანაც სიკეთეს ეკონომიკას მიიღებს და მოსახლეობას

საქართველოს მთავრობა ქალაქებისა და კურორტების განვითარების მასშტაბურ 5-წლიან პროგრამას იწყებს, რაზეც ბიუჯეტიდან ჯამურად 1 მილიარდი გამოიყოფა. ამ მიზნით წელს უკვე 200 მილიონი დაიხარჯება. სამუშაოები თერთმეტ ლოკაციაზე დაიწყება. როგორც პრემიერმა აღნიშნა: მოეწყობა და განახლება ახალი და არსებული რეკრეაციული სივრცეები, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილები და შეიქმნება ახალი ტურისტული ატრაქციები.

ფოველივე რამდენად განვითარებს ეკონომიკას და, ზოგადად, რას ფიქრობს აღნიშნულ წამოწყებაზე, ამ კითხვით დავიწყეთ საუბარი ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიურ დოქტორთან, სსუ-ს პროფესორ იმრი პაპასაშვილთან:

ბორჯომი, ბაკურიანი, ქუთაისი, წყალტუბო, თელავი, ზუგდიდი, ბათუმი, მცხეთა, სტეფანწმინდა, მესტია და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტები, ფაქტობრივად, ქვეყნის უმეტესი ნაწილი და რეგიონები, დაექვემდებარება განახლების პროგრამას. შემდგომ საჭიროება მოითხოვს და დაწყებული პროცესი „ჩაითრევს“ სხვა რეგიონებს, ქალაქებს, სოფლებს, ახალი ობიექტებსაც. დაწყებული საქმე გაგრძელდება. კიდევ ერთი, რაც აქვე უნდა შევნიშნოთ, შერჩეულია ისეთი ქალაქები და საკურორტო ზონები, რომლებიც, საკუთრივ, ამ ლოკაციების კეთილმოწყობის გარდა, ტურიზმის სახეობების განვითარებას, მასსადაც, მთლიანად ეკონომიკის აღმავლობას შეუწყობს ხელს. ელემენტარული კომფორტის, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის გარეშე, მხოლოდ მთისა და ბარის, ან საინტერესო კანონების ხარჯზე, ტურისტების ნაკადი არ/ვერ გაიზრდება. ამკარად პოზიტიურ მხარეებთან ერთად, იმედი უნდა ვიქონიოთ,

დახვდა, მს ნიშნავს, რომ უცხო-რეპრეზენტაციის მისიონარული პოლიტიკის მიზანმიმართულად ვიზუალიზაციით. ჩვენ საუკეთესო და უმდიდრესი რესურსები გვაქვს საკუთარი მოსახლეობისა და სტუმრების გამოსაკვებად, დასვენებისა და გართობის უზრუნველსაყოფად. ხელისუფლებას კარგად ესმის პრობლემის არსი და განახლების პროგრამის ამუშავების დროს, დარწმუნებული ვარ, ეკონომიკური ცოდნის ეს ელემენტარული საკითხები გათვალისწინებული ექნება. — საქართველოს მთავრობის განაცხადის თანახმად, შემოდგომაზე იწყება ანაკლიის პორტის მშენებლობაც. ანაკლიის პორტი რა კავშირშია რეგიონული განვითარების პროექტთან და რას გვეტყვი მის მნიშვნელობაზე?

მონაწილეობამ საქართველოს შეუქმნა საკუთარი ინტერესებისა და გარე საფრთხეებისგან დაცვის, სტაბილური განვითარების მყარი საფუძველი. ანაკლიის პორტი ამ პოზიციას კიდევ უფრო გაამყარებს. საქართველოს მთავრობის მიერ ინიცირებულ ქალაქებისა და კურორტების განვითარების პროექტთან, შესაძლოა, მას პირდაპირი ბმა არც გააჩნია, თუმცა, ის რეგიონული განვითარების ერთ-ანი სისტემური მიდგომის შემადგენელ ნაწილად უნდა აღვიქვათ. ცხადია, ანაკლიის პორტი რეგიონების გაძლიერებას, შიდა კავშირურთიერთობების განვითარებას და, ზოგადად, ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობას, სტაბილურობის უზრუნველყოფას შეუწყობს ხელს. მისი განსაკუთრებული მნიშვნე-

ზოგადი მოსაზრებებით შემოვიფარგლები. უდავოა, რომ ანაკლიის პორტს სამხრეთ კავკასიაში მთავარი სატრანსპორტო კვანძის, მასსადაც, ეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობის პოტენციალი გააჩნია. მორიდების გარეშე გეტყვი, რომ „ანაკლიის განვითარების კონსორციუმის“ გამგებლობაში პორტის ფუნქციონირება კორუფციულ გარიგებებში ჩაიბრუნებოდა და განხორციელების პერსპექტივაც ნაკლები იყო (ან ისეთი, როგორც ხაზარაძემ დაიქანდა, თავისი კაპტალი სრულად წაღწევაში გადაიტანა და „აყვავა“). პოლიტიკურ და უსაფუძვლო ბრალდებებს არ მინდა, მიეწეროს, თუმცა ფაქტია, რომ კონსორციუმმა პროექტისთვის საჭირო სახსრების მოზიდვა ვერ შეძლო და მასთან დაკავშირებულ

პირდაპირ ვამბობ: ლარის კურსის ასეთი გამყარება ეკონომიკის განვითარებისთვის კარგი არ არის

ნელობა იმითაცაა განპირობებული, რომ შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე ის იქნება პირველი ღრმადწვლოვანი პორტი, რომელიც შეძლებს დიდი ზომის გემების მომსახურებას და, თამამად შეიძლება ითქვას, ამ მხრივ, მას მთელი სამხრეთი კავკასიის რეგიონისთვისაც სტრატეგიული მნიშვნელობა ექნება. მისი ფუნქციური დატვირთვა დაწესების შემდეგ, კიდევ უფრო იზრდება, რამდენადაც, მთლიანი აზიის უსაფრთხო, უმოკლესი სატრანსპორტო კავშირი ევროპასთან აქ ფოკუსირდება. ფოთთან, ბათუმთან ერთად კონკურენციის, აგრეთვე დაპირისპირებულ გარემოსა და გათვლებისთვის ინფორმაციული ბაზის უკმარისობის გამო, არ გამაჩნია არგუმენტები, ვისაუბროთ ანაკლიის პორტის მიმართ ინვესტორების ეკონომიკური ინტერესის, საქართველოს ეკონომიკაში მისი მოსალოდნელი პირდაპირი წვლილის შესახებ. ამიტომ მხოლოდ

ლი პერსპექტივა რამდენიმე წლით დაასამარა. პროექტის განხორციელებისთვის, ალბათ, უფრო რაციონალური იყო სახელმწიფოს თანამონაწილეობა (51%) და მშენებლობაზე პასუხისმგებლობის აღება. რა თქმა უნდა, ამაში მაღალი რისკის ფაქტორიც არის, რადგან სახელმწიფო სექტორის მიმართ კერძო ინვესტორების ნდობა ნაკლებია და ნამდვილი პარტნიორული ინტერესის მქონე ინვესტორის მოძიება გაჭირდება. მაგრამ ამით პორტის მშენებლობის პროექტის გარშემო პოლარიზებული უთანხმოება, მათ შორის, სახელმწიფოს მიმართ ხელის შეშლის, ან დროის გაწვლვის ბრალდებები, საეარაულოდ, უნდა მინელდეს. საესებით ბუნებრივია, რომ აზრთა სხვაობა ყოველთვის იარსებებს და წინააღმდეგობებიც, შესაძლოა, გაჩნდეს. აქ უკვე სახელმწიფოს მოუწევს პასუხის გაცემა და გამოსავლის ძიება. საგულისხმოა ისიც, რომ სახელმწიფო ვერ შეძლებს,

რომ პროექტი დაზღვეული იქნება შესაძლო ხარვეზებისა და რისკებისგან. ვგულისხმობ იმას, რომ განახლების პროცესი არ იქნება ფასადური, მხოლოდ იერსახის შეცვლის და ფეხების მოსახდენად. ასეთი ილუზიური განვითარება ღირსეულად და არ უნდა დაბრუნდეს. საქართველოს ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება ტურიზმია. ეს აღებული კურსითაც ჩანს, მაგრამ გასათვალისწინებელია, რომ ტურიზმი, ეს მრავალმხრივი ინფრასტრუქტურული კომპლექსია. ეკონომიკის თითქმის ყველა დარგი ჩართულია ტურისტის მიღებაში: აეროპორტები, გზები, ტრანსპორტი, სასტუმრო, სარესტორნო, სანაპიროთი ინდუსტრია და ა.შ. ეს დარგი მოითხოვს სოფლის მეურნეობის განვითარებას, კვების პროდუქტების წარმოებას. ტურიზმს უცხოური პროდუქცია, მომსახურების ინსტრუმენტები და ინვესტიციები მოუ-მინდება და ინვესტიციები მოუ-მინდება.

— ანაკლიის პორტის მშენებლობის იდეის განხორციელება ხმაურიანი გამოდგა და მკვეთრი ენებათაღელვა გამოიწვია. მასზე დიდი ხანია, მიმდინარეობს დაუნდობელი ბატალიები და დაპირისპირებამ პოლიტიკური ელფერი შეიძინა. იდეისა და პროექტის ავტორობა სააკაშვილის ხელისუფლებამ ურცხვად დაიბრალა, თუმცა, ანაკლიის პორტზე ჯერ კიდევ შევარდნაძის ხელისუფლების დროს დაიწყო აქტიური განხილვები. ანაკლიის პროექტი მოიაზრებოდა, როგორც ეკონომიკური სტრატეგიის ნაწილი, თავსებადი იყო „ტრასეკასთანაც“. საქართველომ სწორედ მაშინ შეიძინა გლობალურად მნიშვნელოვანი ქვეყნის სტატუსი, რომელზეც აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი რამდენიმე მაგისტრალური არტერია გადის. ტრანსნაციონალური კომპანიების შექმნამ და ქვეყნის ტერიტორიაზე ფორმირებადი საერთაშორისო კაპიტალის შექმნამ

ბოლომდე შეინარჩუნოს საკონტროლო პაკეტი და მისი ნაწილობრივ ან სრულად ინვესტორისთვის დათმობა მოუწვევს. აქ კი ნამდვილად სიფრთხილე და წინდახედულობაა საჭირო, რათა პირდაპირ თუ ირიბად, გადაწყვეტილების მიღების უფლება ქვეყნის ინტერესების წინააღმდეგ განწყობილი გუნდის ხელში არ აღმოჩნდეს.

— საქართველოს მთავრობა სამოქმედო გეგმაში მთავარ აქცენტს საწვავისა და სურსათის ფასების კლებაზე აკეთებს. მედიკამენტები 70-80%-ით გაიფხვრა, პურის ფასმა 10 თეთრით დაიკლო. 2021 წლის გაზაფხულის მერე, წელს ყველაზე დაბალი — 5,3% ინფლაციის მაჩვენებელი გვაქვს. ხელისუფლების თქმით: მთავარი მიზანი ამ ნიშნულის შენარჩუნებაა. რა არის ფასების შემცირების მიზეზი? ეს რამდენად აისახა მიმდინარე ინფლაციური პროცესზე? ზოგადად, რა საფრთხეს ხედავთ ფასების კლებაში და რამდენად შეინარჩუნებს სტაბილურობას შემცირებული ფასები?

— ურთულეს და ყველასათვის მტკივნეულ საკითხს ვეხებით. ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა მარტივი არ არის. მრავალმა ხელიწვერა პრობლემასთან გვაქვს საქმე და საგანგებო ინტერვიუში მისი ამომწურავად გადმოცემა ვერ მოხერხდება.

ზოგად ასპექტში გეტყვით, რომ ფასები, ფასწარმოქმნა, ინფლაციური პროცესები მთლიანად ბაზარზეა დამოკიდებული. საბაზრო ურთიერთობების მომხრეები სახელმწიფოს ჩარევას ამ პროცესებში დაუსვებლად მიიხევენ — ჩვენ დიდი ხანია, უარი ვთქვით სოციალისტურ იდეოლოგიასა და ფორმაციაზე. დიდი რევოლუცია დასჭირდა სოციალისტური და საბჭოთა წყობის დამყარებას. მერე, რევოლუციითვე დაემხო მუშურ-გლეხური პროლეტარიატის დიქტატურა. უდავოა, ამაში იყო განვითარების ლოგიკა და მიზანშეწონილობა. სოციალისტურ იდეებს კაცობრიობა ბევრჯერ დაუბრუნდება, თუმცა, უკან დაბრუნების არანაირი საჭიროება და არც საფუძველი არ არსებობს.

პროდუქციასა და მომსახურებაზე ფასები წლიდან წლამდე იზრდება და ეს მარტო ჩვენი ქვეყნის პრობლემა არ არის.

სწორად შენიშნეთ, რომ მარტის თვეში წლიური ინფლაციის დონე 5,3 % იყო. ვერ უარვყოფ, ეს საქსტატის მონაცემებია. ისიც მართალია, 2021 წლის გაზაფხულის შემდეგ ეს ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია. ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ ყველაფერზე ფასებმა დაიკლო და ეს ტენდენცია შენარჩუნებულია. რადაცაზე ფასებმა მართლაც დაიკლო, რადაცაზე — მოიმატა. წინა წელთან ან წინა თვესთან შედარებით, ეს, შესაძლოა, საგრძობი არ იყოს. საერთოდ კი ფასების საერთო საშუალო დონე ნელ-ნელა იზრდება. ეს აშკარად შესაძენეა, თუ შედარებისთვის უფრო ხანგრძლივ პერიოდს ავიღებთ. ვთქვათ, ავიღოთ 2000 წლის დასაწყისი ან 1988 წელი. ნებისმიერ პროდუქტზე ფასები ისეა გაზრდილი, დაგებულგავს! როგორც ვთქვი, ეს მრავალ ფაქტორსა და გარემოებაზეა დამოკიდებული.

დღეს ყველა სფერო (პოლიტიკა, კულტურა, მედიცინა, სხვა შემსახარო დარგები) ბიზნესად იქცა. ეს ჩვენ ვაპირებამთ მას სოციალურ პასუხისმგებლობას, თორემ ბიზნესს მხოლოდ ერთი უზენაესი დანიშნულება — მაქსიმალური მოგების მიღება ასაზრდოვებს. ამ უზენაესი დანიშნულება არ იცის ნათქვამი, ახლოვალნი, ზნეობა და ღირსება. სხვა შემთხვევაში, ბიზნესი არ არსებობს, კორუფცია და ქრება. ინვესტიციები იმ სფეროში იდება, რომლის პროდუქტზეც არსებობს მოთხოვნა და მოგების მიღების ალბათობა მაღალია.

ეკონომიკაში საბაზრო ურთიერთობები, რომელიც ავირჩიეთ და არ გვეთმობა, სოციალისტურისგან სრულიად განსხვავებულ ფასწარმოქმნის საწყისს ამკვიდრებს.

რებს. თან ძველს მივტიროდეთ და თან ახალს ვუჭერდეთ მხარს, ასე, უბრალოდ, არ გამოვა.

ერთი მხრივ მართლაც ასეა: მოხმარება და მიწოდება, მიწოდებისა და მოხმარების თანაფარდობა განსაზღვრავს პროდუქციის ფასს. მთავრობას რაში უნდა უსაყვედურო — ის არ უშვებს პროდუქციას და არც ფასებს ადგენს. სახელმწიფოს სხვა ფუნქცია აქვს: უზრუნველყოს განვითარების პირობები, შემოიღოს და აღასრულოს კანონები, რომლებიც ადამიანის მოთხოვნებს, მათ შორის, საცხოვრისსა და არსებობაზე უფლებებს განუზრვლად დაიცავს. ფასები, რა თქმა უნდა, ამ უფლებების ირიბი გამოხატულებაა, მაგრამ ჩვენ სტალინის ეპოქაში არ ვცხოვრობთ.

რამდენი ხანია, რაც გასამართ სადგურებზე საწვავის ფასი ნაეთობის მსოფლიოს წამყვან, ლონდონისა და ნიუ-იორკის სანაეთობო ბირჟების ფასებთან და საქართველოში მოსახლეობის შემოსავლებთან, შეუდარებლად მაღალია. მაგრამ ამის გამო მანქანების რაოდენობა, არც ნაკადი, არ შემცირებულია. მეტიც, მასშტაბური პროტესტიც არავის გამოუხატავს. ეს ნიშნავს, საწვავი არის, სჭირდებათ და იყიდება. ჩვენ მოგვწონს თუ არა, ბაზარმა ეს პრობლემა ასე მარტივად თავად დაარეგულირა.

უფრო რთული ვითარება იყო მედიკამენტებზე და სამედიცინო მომსახურებაზე. აქ სამედიცინო პრეპარატების მწარმოებელი, შემომტანი, დამნიშნავი და მომხმარებელიც ერთი და იგივეა — ერთ კარუსელზე ბრუნავს ყველა პროცესი და ფასსაც ის ერთი აწესებს. ეს ნამდვილი უბედურება და ანომალიაა.

მართალია, ინფლაციას სხვა

საწყისები გააჩნია, თუმცა ფასებთან დაკავშირებული ზემოაღნიშნული გარემოებები ინფლაციის ხელშემწყობი ფაქტორებია.

დამიჯერეთ, ეს ფაქტორები და გარემოებები სახელმწიფოს არ აწუხებს. ლიბერალური ეკონომიკა არ ცნობს სახელმწიფოს როლს, ან ეკონომიკაში მის მხოლოდ მინიმალურ ჩარევას ემხრობა. ჩვენ გვინდა, რომ ჩაერიოს და ფასები არეგულიროს?

ფასების მატება არ უშლის ხელს ბიუჯეტის შემოსავლების შესრულებას, არც ხარჯვით ნაწილს, რაზეც ხელისუფლებას პასუხს სთხოვენ და ბიუჯეტის შემოსავლებისა და გასაჯვლების შეუსრულებლობა მისი იმპიჩმენტის საფუძველიც შეიძლება გახდეს. შემოსავლები ახალი ფასებიდან აითვლება, ხოლო ხარჯვითი ნაწილი დამტკიცებულ ბიუჯეტს

რებში არსებული გამოწვევების მარეგულირებელი კორექტივების შეტანას საჭიროებს.

ფაქტობრივად, ყველა გრძნობს, რომ არც მედიკამენტების ფასების შემცირებაზე მთავრობის მიზანმიმართული მეცადინეობა აღმოჩნდა საკმარისი ამ სფეროში წესრიგის მისაღწევად. მიუხედავად იმისა, რომ 2023 წლის დასაწყისიდან მედიკამენტებზე რეფერენტული ფასები დაწესდა, სახელმწიფო ადგენს პრეპარატების ღირებულების მაქსიმალურ ზღვარს, რომელზე მაღალ ფასსაც მათი გაყიდვა იკრძალება, თურქული ბაზრის გახსნამ და ზღვრული ფასების დაწესებამ გარკვეულწილად იმოქმედა ბაზარზე, ქრონიკული და ონკოლოგიური დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებზე ფასები საგრძობლად შემცირდა, სხვა წამლებზე ფასე-

ბი კვლავ მაღალია. აკრძალვებით და შეზღუდვებით მდგომარეობას მხოლოდ დროებით, ილუზიურად თუ ეშვებება. პრობლემა სისტემურად უნდა გადაწყდეს!

გარკვეულად კრიტიკულ მომენტებში, საწვავის ფასები რამდენიმე დღით, უმნიშვნელოდ — 5-10 თეთრით ეცემა. მაგრამ შესაძენეა, რომ ყველა კომპანიის ნებისმიერ გასამართ სადგურზე ფასები თანაბარია, რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ კომპანიებს შორის არსებობს შეთანხმებები და ფასები ხელოვნურად რეგულირდება.

ცხადია, არსებობს საწვავზე ფასების შემცირების ალტერნატივა — წყალზე მომუშავე ან ელექტრომობილური მანქანებზე გადასვლა. მაგრამ ეს უფრო დიდი და სხვა მასშტაბის, გადასაწყვეტად დროში გაწეილი პრობლემაა. მედიკამენტებზეც შესაძლოა ალტერნატივების გამოძენა. პურზე ფასის დაწევა ხორბალზე ფასის შემცირებამ განაპირობა. ეს მოთხოვნადი პროდუქტი შეიძლება კიდევ უფრო გაიფხვდეს, თუ ჩვენ ხორბლის და, საერთოდ, სასოფლო-სამეურნეო წარმოებას წავახალისებთ და იმპორტიორების ინტერესებს მკაცრად გავაკონტროლებთ. ამისთვის რესურსებით, რა თქმა უნდა, არსებობს.

ჩვენ დღეს ინტეგრირებული მსოფლიოში ვცხოვრობთ. გლობალიზაციის პროცესში უწყვეტად მიმდინარეობს და მას ვერაფერი შეაჩერებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ბარამ უაქტიურობა ჩვენს მკონომიკაში, მათ შორის, ფასდაზავც აისახება. ამიტომ ფასების სტაბილურობა ბარამ არაპრობლემაა. პროცესებში დიდად არის დამოკიდებული.

— ლარის კურსის გამყარებაზეც უნდა გკითხოთ. ლარი კვლავ გამყარებას განაგრძობს და ეს ტენდენცია მთავრობის გამართულ საქმიანობას მიეწერება. რა რისკებთან არის დაკავშირებული ეროვნული ვალუტის გამყარება და ეს რამდენად გრძელვადიანი ტენდენციაა?

— ლარი, ეროვნული ვალუტა ცოცხალი ორგანიზმივითაა. ის მყისიერად რეაგირებს ეკონომიკაზე მოქმედ გარემოებებზე და ეს ნორმალურია, ე.ი. ჯანსაღია. მცირე ცვლილებები მისაღებია და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ რყევებს არ იწვევს. საგანგაშოა, როცა ლარი მკვეთრად უფასურდება ან მასშტაბურად მყარდება. ლარის კურსის მართვაზე პასუხისმგებლობა ეროვნულ ბანკს აკისრია, მაგრამ კურსის ცვალებადობა მხოლოდ ეროვნული ბანკის განწყობაზე არ არის დამოკიდებული. ექსპორტ-იმპორტის თანაფარდობა, ფულადი ნაკადების სხვა წყაროები, გარე ფაქტორები, რომელსაც ეროვნული ბანკი ვერ მართავს, ლარზე მნიშვნელოვნად აისახება. ამიტომ ურთიერთგადაბრალების მექანიზმიც მოქმედებს და კურსის ცვლილების გამო არც ეროვნული ბანკი ისჯება და არც მთავრობა.

ლარის კურსთან მიმართებაში ყოველთვის არსებობდა და ახლაც არსებობს მის ხელოვნურ რყევებზე ეჭვები. არ შემიძლია, უარყოფო ან დაეადასტურო ამ ეჭვების საფუძვლიანობა. ცხადია, მათ არსებობის უფლება აქვთ, მით უფრო, მისი მკვეთრი გაუფასურება და არც გამყარება არ იყო რეალურ ფაქტობრივ გარემოებებთან შესაბამისი. აი, თუნდაც დღეს, როცა 1 აშშ დოლარის ღირებულება 2,5140 ლარი გახდა. მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკის ზრდის სტატისტიკური ტენდენცია არსებობს, ასეთი გამყარების შესაბამისი ეკონომიკური პარამეტრები არ იგრძნობა. ეჭვებზე მსჯელობა ჩვენ შორს წავიყვანს. ვილაპარაკოთ იმაზე, თუ რა შედეგს იძლევა ლარის კურსის ასეთი გამყარება. პირდაპირ შეიძლება ითქვას, რომ ეს ეკონომიკის განვითარებისთვის კარგი არ არის. ისევე, როგორც ლარის კურსის არარეალური ვარდნა. ასეთი მკვეთრი გამყარებაც საზიანოა. ჭარბი ფულის მასის შემოდინება მეტი იმპორტული საქონლის იაფად შექმნის შესაძლებლობის გაჩენას იწვევს, რაც ქვეყნის შიგნით პროდუქციის წარმოების მოტივაციაზე ნეგატიურად მოქმედებს, ექსპორტიც კლებულობს. საქმე ისაა, რომ გასულ პერიოდში ლარის მკვეთრი გაუფასურების გამო ბაზარზე ჩამოყალიბებული ფასები ასეთივე ჩქარი ტემპით არ იკლებს, ამიტომ პროდუქციის წარმოება ძვირი ჯდება. მისი საქსპორტო გატანისგან მოგება მკვეთრად ეცემა და ეკონომიკურ განვითარებას საფრთხე ექმნება. ამიტომ ლარის კურსის მკვეთრი, უსაფუძვლო გამყარებას იმედინად ნუ შევხედავთ და ნურც დამსახურებულ მივითვლით. ამაზე, შესაძლოა, მეტი ზიანი მოიტანოს, ვიდრე ეს წარმოგვიდგენია.

თამარ შველიძე 555 23 28 24

საქართველოს ინჟინერებისთვის ბრძოლა ყველა ჩვენგანის ვალდებულებაა

გვესაუბრება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრობის კანდიდატი, უფლებადამცველი ბრიგადის ბანძიძე:

— ბატონო გრიგოლ, ბოლო პერიოდში ე. წ. ოპოზიციის მხრიდან გაზვიადებული შეტევები მოსამართლეებზე და, საერთოდ, სასამართლო სისტემაზე. თქვენ უშუალო კავშირი გაქვთ სასამართლო სისტემასთან. როგორ შეაფასებთ დღეს რეალურად არსებულ ვითარებას?

— დავიწყოთ იმით, რომ ნაცრევიძის პერიოდთან შედარებით, საგრძობლად გაიზარდა სასამართლოს მიერ გამოტანილი გამამართლებელი განაჩენების რაოდენობა. ამის შესახებ თავად ადვოკატები ხმამაღლა საუბრობენ და ამით ამაყოფენ კიდევ. აქედან კარგად ჩანს, რომ დღეს სასამართლო სისტემა აბსოლუტურად დამოუკიდებელია, აღარ არის ჩამოკიდებული იუსტიციის სამინისტროს და პროკურატურას. ნაცრევიძის დროს მოსამართლეებს ის განაჩენები გამოჰქონდათ, რასაც ხელისუფლება ითხოვდა. უმაღლესი სასამართლოს ყოფილი თავმჯდომარე კოტე კუბლაშვილი ამაყოფა გამამტყუნებელი განაჩენების რაოდენობის მატებით. ნაცრევიძის დროს რამდენიმე მოსამართლე დააკავეს, რითიც მოსამართლეებში შიში დანერგეს და ისინი თავიანთი კავლების ქვეშ მოაქციეს. 2012 წლის შემდეგ ხელისუფლებამ მოსამართლეებზე საჯაროდ განაცხადეს. ახლაც თითქმის იგივე მეორდება —

მოქმედებდა შეკრებითობის პრინციპი, რის გამოც ერთი დანაშაულისთვის ადამიანს რამდენიმე მუხლით ასამართლებდნენ და ხანგრძლივი ვადით უშვებდნენ ციხეში. დღეს სტრასბურგში გაგზავნილი საჩივრების რაოდენობა ორ ასეულამდეა, რაც კიდევ ერთი დადასტურებაა იმისა, რომ საქართველოში სასამართლო სისტემა უფრო დამოუკიდებელი და სამართლიანია, ვიდრე ნაცრევიძის დროს.

— აქვე გეტყვით, რომ პროკურატურამ და პოლიციამ 180°-ით შეცვალეს მუშაობის სტილი და ბევრად ჰუმანურ გადაწყვეტილებებს იღებენ. ამიტომაც წინანდელი ვადებიანი განაჩენები ციხეში დიდი ხნით აღარ ხვდება.

— ნაცრევიძის დროს ვერც თავად ადვოკატები გადაურჩნენ რეპრესიებს...

— მართალი ხართ, ნაცრევიძის დროს 160 ადვოკატი დაიჭირეს და გაასამართლეს. აქედან უმრავლესობა, უსაფუძვლოდ. თუმცა მაშინ, ფაქტობრივად, ტოტალური ტერორი მიმდინარებდა ქვეყანაში. ადვოკატების დაჭერა-გასამართლებით მოსახლეობაში საყოველთაო შიშის დანერგვის ცდილობდნენ. წარმოიდგინეთ, როდესაც ქვეყანაში 160 ადვოკატს ასამართლებენ, რა უნდა იფიქროს ჩვეულებრივმა მოქალაქემ, ვინდა შეძლებს მისი უფლებების დაცვას?

— ბატონო გრიგოლ, BBC-მ გამოაქვეყნა ჟურნალისტური გამოძიების მასალები, რომელთა საფუძველზეც ყოფილი თავდაცვის მინისტრი დავით კეზერაშვილი საერთაშორისო

სასამართლომ უნდა თქვას გამამტყვევებელი სიტყვა.

— დღეს გაიზარდა თუ არა ადვოკატის როლი სასამართლო პროცესში? თავდაცვითი ადვოკატი, რომ ნაცრევიძის დროს მოსამართლეები არ ითვალისწინებდნენ დაცვის მხარის აზრს და სხვათა მითითებებს ასრულებდნენ...

— ადვოკატების უფლებები დღეს მნიშვნელოვნად გაზარდილი. თუა წულუკიანის იუსტიციის მინისტრობის პერიოდში, 2014 წლიდან, კანონები მნიშვნელოვნად შეიცვალა, რამაც სასამართლო პროცესში მხარეებს შორის შეჯიბრებითი ხარისხი გაზარდა. გაუქმდა შეკრებითობის პრინციპი. ახლა სასჯელის შთანთქმა მოქმედებს, რაც ადვოკატებს საშუალებას აძლევს, უკეთ დაიცვან თავიანთი კლიენტები. ეს არსებული ხელისუფლების ერთ-ერთი მიღწევაა. განსაკუთრებით მინდა ადვოკატთა არასრულწლოვანთა მიმართ კანონში შეტანილი ცვლილება. ადრე 14-15 წლის მოზარდებს ხანგრძლივი ვადით ამწესებდნენ ციხეში. წარმოიდგინეთ, 2010 წლის მონაცემებით, 230 არასრულწლოვანი იხდიდა ციხეში სასჯელს. ახლა მათი რაოდენობა მხოლოდ რამდენიმე ათეულია, რადგან სასჯელის განრიდების მექანიზმი ამოქმედდა, ანუ ეკონომიკური სახის დანაშაულის პირველი შემთხვევისას არ იჭერენ. დღეს მკაცრი კანონები აღარ არის, ნებისმიერს ეძლევა რესიცილიზაციის საშუალება, რაც ძალზე მნიშვნელოვანია.

— რა პოზიცია უნდა დაიკავოს სასამართლო ხელისუფლებამ?

— თუ სასამართლო ხელისუფლება კვლავ განაგრძობს ხალხის გვერდით ყოფნას, ანუ სამართლიან გადაწყვეტილებებს მიიღებენ, მოსახლეობა მათ აუცილებლად გვერდში დაუდგება, ნებისმიერ მოსამართლეს ექნება სხვადასხვა ფორმით მხარდაჭერა, როგორც ხელისუფლებისგან, ასევე საზოგადოებისგან. მთავარი სამართლიანობაა.

— 30 აპრილს დაგეგმილ აქციაში თუ მიიღებთ მონაწილეობას?

— აუცილებლად დავესწრები და მოსახლეობასაც მოვეწოდებ, არ დაიზარონ აქციაზე მოსვლა და თავიანთი მონაწილეობით მხარი დაუჭირონ ქვეყნის სტაბილურობას, ეკონომიკურ განვითარებას. საქართველოს ინტერესებისთვის ბრძოლა ყველა ჩვენგანის ვალდებულებაა.

ბიბა ბურღული 551 71 27 07

25 აპრილი - დნმ-ის მსოფლიო დღეა

25 აპრილს მსოფლიო საზოგადოებრიობა დნმ-ის საერთაშორისო დღეს აღნიშნავს, რომელიც 1953 წლის 25 აპრილს ბრიტანელი მეცნიერების მიერ დნმ-ის სტრუქტურის შესახებ ფუნდამენტური ნაშრომის გამოქვეყნებას ეძღვნება.

ამ დღეს ბრიტანელმა მეცნიერებმა ჯეიმს უოტსონმა და ფრენსის კრიკმა კემბრიჯის უნივერსიტეტიდან, ასევე ამერიკელი მეცნიერები როზალინდ ფრანკლინი და ლონდონის სამედიცინო კოლეჯიდან, ჟურნალ „Nature“-ში გამოაქვეყნეს მსოფლიო მეცნიერების თვალსაზრისით ფუნდამენტური ნაშრომები, რომლებიც დნმ-ის სტრუქტურის შესწავლას ეძღვნებოდა.

პირველად დნმ-ის დღე ამერიკის სენატისა და კონგრესის ქვედა პალატის ერთობლივი გადაწყვეტილებით აღინიშნა დნმ-ის აღმოჩენის 50 წლისთავთან და იმავე წელს Human Genome Project-ის ფუნდამენტური პროექტის დასრულებასთან დაკავშირებით, რომელიც გენომის გაშიფვრას ეხებოდა.

ერთგვარადა ღონისძიებამ ტრადიციის სახე მიიღო. დღეისათვის დნმ-ის ფოველწლიური აღნიშვნის ორგანიზატორია ადამიანის გენომის შესწავლის ამერიკის ნაციონალური ინსტიტუტი. მსოფლიოს სამეცნიერო საზოგადოების სხვადასხვა ორგანიზაციებმა 25 აპრილი დნმ-ის საერთაშორისო და დნმ-ის მსოფლიო დღედ გამოაცხადეს.

დნმ-ის აღმოჩენა მეოცე საუკუნის მეცნიერების უდიდესი მიღწევაა.

1962 წელს ჯეიმს უოტსონი, ფრენსის კრიკი, მორის უილკინსი და როზალინდ ფრანკლინი ფიზიოლოგიასა და მედიცინაში ნობელის პრემიის ლაურეატები გახდნენ.

ტრადიციულად, დნმ-ის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით ამერიკისა და ევროპის ადამიანის გენეტიკის საზოგადოებები სტუდენტებსა და მათ სამეცნიერო ხელმძღვანელებს შორის გენეტიკის შესწავლის სფეროში ფოველწლიურ კონკურსებს ატარებენ.

ბელა ბველესინაძე 568 90 81 22

ყოველგვარი მტკიცებულებების, ფაქტების გარეშე ცალკეული მოსამართლეები კორუფციაში დაადანაშაულა ოპოზიციამ, უფრო ზუსტად, ნაცრევიძის წარმომადგენლებმა. მათი სურვილია, მოსამართლეები ხელისუფლებას დაუპირისპირონ და სასამართლო სისტემა კვლავ თავიანთი გავლენის ქვეშ მოაქციონ.

— ამიტომაც შეხვდა ჩვენი ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი მოსამართლეებს და მათ მხარდაჭერა გამოუცხადა...

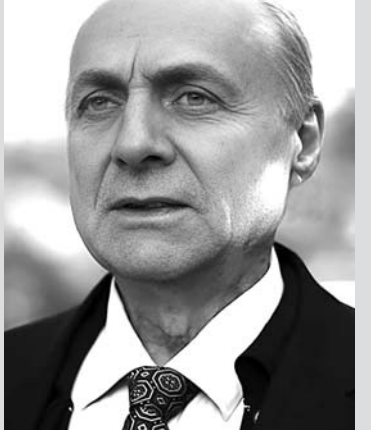
— დიას, ირაკლი ღარიბაშვილმა ტრადიციულად მნიშვნელოვანი და დროული განცხადება გააკეთა. მან კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ დღეს სასამართლო თავისუფალია ხელისუფლების მხრიდან ყოველგვარი ჩარევებისგან და სრული მხარდაჭერა გამოუცხადა მათი უფლებების დაცვაში. გავიხსენოთ, ნაცრევიძის პერიოდში ათასობით განცხადება მიდიოდა სტრასბურგის საერთაშორისო სასამართლოში, რაც ნიშნავდა, რომ იმდროინდელი სასამართლოს განაჩენები არაპუბლიკური, არასამართლიანი იყო.

დონეცკის განხორციელებულ ფინანსურ მაქინაციებშია დადანაშაულებული. რას გვეტყვით ამის თაობაზე? ამას იმიტომ გვეკითხებით, რომ ჩვენი მოსამართლეები კორუფციაში იმ პოლიტიკურმა პარტიებმა და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა დაადანაშაულეს, რომლებიც დღემდე კეზერაშვილისგან ფინანსდებიან.

— ბრალდებები სათანადო ორგანიზაციებმა საგულდაგულოდ უნდა გამოიძიონ. შედაპირულად ვინმეს დადანაშაულებას არ ვაპირებ და არც მსურს. ჩემი აზრით, თუ გამოძიება დადასტურებს კეზერაშვილის დანაშაულს, იმ პოლიტიკარტების და არასამთავრობოების მოქმედება, რომლებიც მოპარული ფულით ფინანსდებიდნენ და ფინანსდებიან, უკანონოდ უნდა ჩაითვალოს. უკანონო და ამორალურია ქვეყნის თავდაცვის სამინისტროდან მოპარული ფულის ბიზნესში გამოყენება. საერთოდ, მიუღებელია მოპარული თანხების საერთაშორისო დონეზე „გათეთრება“. ვინც იმ ფულით ფინანსდებოდა, დანაშაულს უწყობდა ხელს. ამიტომ გამოძიებამ,

ოლეგ ჟვანია, კასი რომელიც დააკლდა ქალაქს

არიან ადამიანები, რომლებიც ქვეყნისათვის ბევრ სასიკეთო საქმეს აკეთებენ, მაგრამ რატომღაც ჩრდილქვეშ ყოფნას არჩევენ. ასეთი გახლდათ ბატონი ოლეგ ჟვანია. მას არ უყვარდა ხმაური, თუმცა არასოდეს ჩამორჩებოდა საზოგადოებრივ ცხოვრებას —

ექიმადგებოდა დაჩაგრულს და მთელი ცხოვრება ასე იცხოვრა. მას ისე უყვარდა თავისი ქვეყანა, რომ დატოვა ექიმის კარიერა რუსეთში და საქმიანობა საქართველოში განაგრძო.

ბ-ნ ოლეგი რეპრესირებული იყო ნაციონალური ხელისუფლების მიერ — გამოგონილი ბრალდებით სასჯელიც მოახდევინეს, მაგრამ არ გატყდა, ბოლომდე ატარებდა ნამუსის ქუდს.

მახსოვს, ძლივს დავიფოლიე, რომ საკუთარი სახელის რეაბილიტაცია მოეხდინა, მიემართა სასამართლოსთვის, რათა გადაესინჯათ მისი საქმე... ისიც მახსოვს, ერთი სიტყვა არ დაცდენია, რომ გამარჯვების შემთხვევაში კომპენსაცია სახელმწიფოსგან მოეთხოვა. ქალაქზე დაწერილი გამარჯვების წაკითხვა არ დაცალდა, ავადმყოფობის გამო ვერ მიდიოდა გამოკითხვაზე...

თავისი სიმართლით ოლეგ ჟვანიას ყველა იცნობდა. მოკლედ რომ ვთქვათ, ეს იყო კაცი, რომელიც დააკლდა ქალაქს!...

ლევან ჭილაძე

